

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет геолого-географічний

Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Рекреаційно-туристське природокористування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 242 Туризм

Розробники:

Красеха Єрофей Никифорович – доктор біологічних наук, професор, професор кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру;
Біланчин Ярослав Михайлович – кандидат географічних наук, доцент, зав. кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру;
Попельницька Наталія Олександрівна - кандидат географічних наук, провідний фахівець кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру;

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 8 від “22” березня 2018 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 3 від “29” березня 2018 року

Голова НМК

(підпис)

Біланчин Я.М.
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Рекреаційно-туристське природокористування” складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки магістра спеціальності 242 Туризм.

(назва рівня вищої освіти) (код і назва спеціальностей)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасна структура, зміст і завдання рекреаційно-туристського природокористування, рекреаційно-туристські ресурси території країни та Одещини, їхні складові компоненти і комплекси, явища і наслідки в умовах природокористування.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу

Навчальна дисципліна є базовою для характеристики природних умов і рекреаційно-туристських ресурсів України та її регіонів (в т.ч. і Одеської області), розуміння процесів і явищ їх формування та географії і тенденцій сучасної зміни, оцінки рекреаційно-туристського потенціалу території держави і Одещини, обґрунтування заходів щодо оптимізації та раціоналізації використання, збереження і охорони природно-господарських умов і туристсько-рекреаційних ресурсів.

Програма навчальної дисципліни складається з наступних змістових модулів:

1. Рекреаційно-туристське природокористування як навчальна дисципліна. Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території та рекреаційно-ресурсне природокористування.
2. Рекреаційно-туристське природокористування в Одеському регіоні, рекомендації і заходи зі збереження і охорони природно-господарських умов і рекреаційно-туристських ресурсів регіону.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – засвоєння студентами знань про структуру і значення туристсько-рекреаційних ресурсів території, форми, ефективність та наслідки туристсько-рекреаційного природокористування, вплив туристсько-рекреаційних природно-географічних ресурсів на розвиток рекреації і туризму в Одеському регіоні.

Завдання – засвоєння студентами знань про туристсько-рекреаційні ресурси території, вплив туристсько-рекреаційного використання на їхній стан, обґрунтування заходів з раціонального використання ресурсів території, збереження і охорони умов і ресурсів природно-господарського середовища життя і діяльності людей в процесі рекреаційно-туристського природокористування.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральних компетентностей: Здатність ставити та успішно вирішувати на достатньому професійному рівні науково-дослідницькі та практичні завдання, узагальнювати практику рекреації, і туризму прогнозувати напрями їх розвитку, розв’язувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері рекреації та туризму як в процесі навчання, так і в процесі роботи, переконливо, обґрунтовано та доступно доносити науковий/навчальний матеріал до слухачів;

б) загальних компетентностей (ЗК):- Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності (ЗК.2); Уміння спілкуватися з експертами інших галузей в питаннях, спільних для вирішення (ЗК.5); Уміння розробляти проекти та управляти ними (ЗК.6), Дослідницькі навички і вміння (ЗК.11); Уміння приймати обґрунтовані рішення та розв’язувати проблеми природокористування (ЗК.12);

в) фахові компетентності спеціальності (ФКС): здатність визначати основні наукові поняття та категорії методології рекреації та туризму (туризмології) і застосовувати їх у професійній діяльності (ФКС.1); здатність використовувати методи наукових досліджень у сфері

рекреації і туризму та рекреаційно-туристського природокористування (ФКС.2); Розуміння завдань національної та регіональної туристської політики та механізмів регулювання туристської діяльності (ФКС.4); Здатність до організації та управління туристським процесом на локальному та регіональному рівнях, в туристській діяльності, на туристському підприємстві (ФКС.6); Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм розвитку сталого туризму (ФКС.7); Здатність до управління інформацією (ФКС.11);

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність понять «природні ресурси», «природокористування», «рекреаційно-туристське природокористування», «раціональне природокористування», «нераціональне природокористування»;
- структуру, зміст і сучасне завдання навчальної дисципліни «Рекреаційно-туристське природокористування»;
- основні групи рекреаційно-туристських ресурсів території;
- основні види природно-географічних рекреаційно-туристських ресурсів території та їхню рекреаційно-туристську привабливість (погодно-кліматичні, геолого-геоморфологічні, водні та гідромінеральні, флористично-фауністичні та ґрунтово-земельні ресурси);
- ландшафтно-географічне різноманіття території як рекреаційно-туристський об'єкт;
- природоохоронні та унікальні території і об'єкти України як об'єкти рекреації і туризму;
- види рекреаційно-туристського природокористування та його можливі негативні наслідки для природно-екологічного середовища;
- заходи зі збереження і охорони природно-екологічних умов і рекреаційно-туристських ресурсів території;
- природно-рекреаційний потенціал і рекреаційно-туристську привабливість Одеського регіону України;
- рекреаційно-туристську діяльність в пониззях Дунаю і Дністра, в регіоні озер і лиманно-гірлових комплексів території області;
- природоохоронно-екологічні проблеми рекреаційно-туристського природокористування в Одеському регіоні та шляхи їхнього вирішення;

вміти:

- визначити рекреаційно-туристську цінність і привабливість природно-географічних рекреаційно-туристських ресурсів території та її ландшафтно-географічного різноманіття;
- визначити рекреаційно-туристську цінність та привабливість природоохоронних і унікальних територій і об'єктів України;
- запобігти погіршенню природно-екологічних умов і рекреаційно-туристського потенціалу території в результаті рекреаційно-туристської діяльності;
- обґрунтувати рекреаційно-туристську привабливість гео економічного положення та природно-географічних умов і ресурсів Одеського регіону;
- передбачити природно-екологічні проблеми і негативні наслідки для біологічного і ландшафтного різноманіття території рекреаційно-туристського природокористування в Одеському регіоні;
- обґрунтувати шляхи для збереження біологічного і ландшафтного різноманіття в умовах їхнього рекреаційно-туристського використання;
- запропонувати свій проект чи варіант раціонального рекреаційно-туристського природокористування в Одеському регіоні.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4.0 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Рекреаційно-туристське природокористування як навчальна дисципліна. Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території та рекреаційно-ресурсне природокористування

Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни

Історія розвитку, стан і проблеми рекреаційно-туристського природокористування в Україні й Одеському регіоні. (2 год.)

Тема 2. Рекреаційно-туристські ресурси території. Основні групи, їх загальна характеристика

Поняття ресурсів, основні їхні групи – природно-географічні, природно-антропогенні та суспільно-історичні, їхня загальна характеристика. Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території. (2 год.)

Тема 3. Основні види природно-географічних рекреаційно-туристських ресурсів, їхня характеристика, цінність та привабливість як об'єктів рекреаційно-туристського використання

Природно-географічні рекреаційно-туристські ресурси території - кліматичні, геолого-геоморфологічні, водні та гідромінеральні, флористично-фауністичні та ґрунтово-земельні. Ландшафтно-географічне різноманіття території як рекреаційно-туристський об'єкт. (4 год.)

Тема 4. Природоохоронні та унікальні території і об'єкти України як об'єкти рекреації і туризму

Історія розвитку і стан природоохоронної справи в Україні. Об'єкти природо-заповідного фонду (ПЗФ) та унікальні природно-географічні території і об'єкти України, їхня екскурсійно-туристська і рекреаційна привабливість. (Степовий біосферний заповідник Асканія Нова, Олешківські піски, Тендрівська Коса, Коса Арабатська Стрілка, коса Бірючий острів, коса Кароліно-Бугаз, о. Зміїний, Уманський дендропарк «Софіївка», Дальницький заказник в Овідіопольському районі Одеської області та ін.) (2 год.)

Тема 5. Рекреаційно-туристське природокористування

Організація і види рекреаційно-туристського природокористування, його соціально-економічна ефективність і можливі негативні наслідки для природно-екологічного середовища. Заходи зі збереження і охорони природно-екологічних умов і рекреаційно-туристського потенціалу території. (2 год.)

Змістовний модуль 2. Рекреаційно-туристське природокористування в Одеському регіоні, рекомендації і заходи зі збереження і охорони природно-господарських умов і рекреаційно-туристських ресурсів регіону

Тема 1. Загальна фізико-географічна характеристика і рекреаційно-туристський потенціал Одеського регіону

Геоенормічне положення і загальна фізико-географічна характеристика Одеського регіону. Природно-рекреаційний потенціал та рекреаційно-туристська привабливість регіону (2 год.)

Тема 2. Рекреаційно-туристське природокористування в Одеському регіоні

Основні види, організація та соціально-економічна ефективність використання рекреаційно-туристського потенціалу регіону. Курортно-рекреаційні і лікувально-

оздоровчі заклади та об'єкти території. Практика рекреаційно-туристського використання територій ПЗФ регіону, водних, гідромінеральних, водно-болотних та ландшафтно-екологічних угідь і об'єктів. Туристсько-рекреаційні, екологічні, історико-культурні та комплексно-пізнавальні маршрути по території регіону. (4 год.)

Тема 3. Раціоналізація рекреаційно-туристського природокористування в Одеському регіоні та підвищення його ефективності

Розширення мережі територій і об'єктів рекреаційно-туристської інфраструктури та раціоналізація рекреаційно-туристського природокористування в регіоні. Рекомендації і заходи зі збереження і охорони природно-екологічних умов території і рекреаційно-туристського потенціалу регіону та їхньої рекреаційно-пізнавальної привабливості. Екоетичні підходи до збереження біологічного і ландшафтного різноманіття при рекреаційно-туристському природокористуванні (2 год)

3. Рекомендована література

Основна

1. *Бейдик О.О.* Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: - Київський університет, 2001. - 395 с.
2. *Горішевський П., Васильєв В., Зінко Ю.* Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. – 148с.
3. *Гудзевич А.В.* Природоохоронні території як основа екотуризму // Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Галицький інститут імені В'ячеслава Чорновола. - 2006. – Вип.1. – С. 48-51.
4. *Жученко В.Г.* Унікальні природні території як об'єкти туризму // Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола, 2006. – Вип.1. - С. 155-160.
5. *Кифяк В.Ф.* Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 312 с.
6. *Кривульченко А. І.* Кінбурн: ландшафти, сучасний стан та значення: Монографія. – Кропивницький: Центрально-Українське видавництво, 2016. – 416 с.
7. *Лиманно-устьевые комплексы Причерноморья: географические основы хозяйственного освоения.* – Л.: Наука, 1988. – 304 с.
8. *Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І.* Основи туристичного бізнесу: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 272 с.
9. *Нефедова Н.Є.* Територіальна організація рекреаційної діяльності Одеського регіону / Н.Є. Нефедова, В.В. Яворська, Н.П. Михайлова // Географія та туризм: наук.зб. / Ред.кол.: Я. Б. Олійник (відп.ред.) та ін. – К.: Альфа-ПК, 2015 – Вип.32. – С.54-66.
10. *Одеський регіон: передумови формування, структура та територіальна організація господарства: навч.посібник /* Одес. нац. ун-т імені І.І. Мечникова; авт. колектив: О. Г. Топчієв, І.І. Кодратюк, В.В. Яворська [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2012. – 336 с.
11. *Панкова Є.В.* Туристичне краєзнавство. Навч. посіб. - К.: Альтпрес, 2003.- с.199.
12. *Петранівський В.Л., Рутинський М.Й.* Туристичне краєзнавство: Навч. посіб. / За ред. проф. Ф.Д. Заставного. – К.: Знання, 2006. - 575 с.
13. *Природа Одесской области. Ресурсы, их рациональное использование и охрана /* под ред. проф. Г.И. Швевса, доц. Ю. А. Амброз. – Киев-Одесса: Вища школа. Головное издательство, 1979. – 144с.
14. *Ротар І., Руденко В.П.* Рекреаційні ресурси України. Наук. роб., МБА ЧНУ ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2008. - 34 с.
15. *Русев І. Дельта Дністра /* І. Русев. – Одеса: Астропринт, 2003. – 768 с.
16. *Степи України: навч. посібник: у 3 томах. Т 1. Матеріали до історії заселення та освоєння.* Авт.-уклад. Є. Н. Красеха. – Одеса. : Астропринт, 2015. – 640 с.

17. *Стети України*: навч. посібник: у 3 томах. Т 3. Проблеми охорони та збереження ландшафтного та біологічного різноманіття. Авт.-укл. Є. Н. Красеха. – Одеса. : Астропринт, 2020. – 740 с.
18. *Топчієв О.Г.* Теоретичні та методологічні аспекти рекреаційної географії: сучасний підхід / О.Г. Топчієв, Ван Ціншен // Український географічний журнал. – 2003, №1. – С. 45-48.
19. *Фоменко Н.В.* Рекреаційні ресурси та курортологія. Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 307 с.
20. *Фурдичко О.І., Сівак В.К., Солодкий В.Д.* Заповідна справа в Україні: Підручник. - Чернівці: Зелена Буковина, 2005. - 336 с.
21. *Царик Л.П.* Природні заповідні території. Навч. посіб. Видання друге, доповнене та перероблене. – Тернопіль. – 2001. – С. 4-10.
22. *Чорноморський біосферний заповідний*. Перлина Північного Причорномор'я / за ред. Юрченка А. П. – Херсон: Наддніпряночка, 2013. – 148 с., іл.
23. *Шашеро А. М.* Туристичне краєзнавство. Одеський туристичний регіон. - Одеса: Апрель, 2016. – 120 с.

Додаткова література

1. *Анісімов В.М.* Проблеми реалізації потенціалу туристичної діяльності та розвиток соціально-культурної сфери в Україні // Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола, 2006. – Вип.1. – С. 196.
2. Географічна енциклопедія України: У 3 т. - К.: Українська енциклопедія. 1990.-Т.2-С. 209.
3. *Масляк П.О.* Рекреаційна географія: навч. посіб. - К.:Знання, 2008.-343 с.
4. *Охарєв В.О.* Стратегія реформування туристичної галузі України в рамках концепції стійкого розвитку // Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола, 2006. – Вип.2. – 18 28 с.
5. Розвиток туристичного бізнесу регіону: навч. посіб./ за ред. Школи І.М. - Чернівці: Книги – ХХІ, 2007.-292 с.
6. *Садовник .П.* Розвиток туристичного бізнесу в Україні в контексті формування позитивного іміджу держави у світі // Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В'ячеслава Чорновола, 2006. – Вип.1. - С. 102-107.
7. *Реймерс Н. Ф.* Природопользование. Словарь-справочник. – М.: Мысль, - 1990. – 637 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. Департамент туризму та курортів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e42d3b8-108a-4c21-a413-8d80aa724e5c&title=ViddilRozvitkuTurizmu>
2. Головне управління статистики в Одеській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
3. Економічна статистика / Економічна діяльність / Туризм. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/tur.htm

4.Методичні наглядні матеріали

1. Підручники та навчально-методичні посібники.
2. Фотоальбоми, слайди та презентації з окремих тем навчальної дисципліни.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік.

6. Методи діагностики успішності навчання

Поточний контроль знань студентів під час лекційних і лабораторних занять, виконання тестових завдань і контрольних (модульних) робіт; залік.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється закладом вищої освіти. Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь.
2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної/освітньо-наукової програми.
3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.
4. Зкладами вищої освіти можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю закладу вищої освіти.
5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).